

**INKOMENS EFFECT RAPPORTAGE
GEMEENTE RIDDERKERK 2019**

Inkomens Effect Rapportage gemeente Ridderkerk 2019

Een onderzoek naar de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Ridderkerk.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Ridderkerk

Datum

Mei 2019

Auteurs

Tessa Schoot Uiterkamp
Michelle Ellens

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V.. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeleenvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Onderzoeksmethodiek	3
1.1. Huishoudens en inkomensgrenzen	3
1.2. Inkomsten landelijke regelingen	3
1.3. Inkomsten gemeentelijke minimaregelingen	4
1.4. Uitgaven	5
1.5. Vrije bestedingen	6
1.6. Aannames	6
2. De inkomenseffecten	7
2.1. Het effect van het landelijk beleid is groter dan het gemeentelijk beleid	7
2.2. De gemeentelijke bijdragen geven meer ruimte voor vrije bestedingen	8
2.3. Werken vanuit de bijstand loont in de meeste situaties	9
3. Bevindingen	13
Bijlage 1. Financieel maandoverzicht	14

Inleiding

De gemeente Ridderkerk is geïnteresseerd in de effecten van het lokale en landelijke beleid op de inkomens van minimahuishoudens. Dit vanuit de visie dat werken moet lonen. De centrale onderzoeksvraag van de gemeente luidt: wat zijn de effecten van het landelijke en lokale beleid op de inkomens van de minima en in welke situatie(s) treedt er een armoedeval op?

De Inkomenseffect Rapportage geeft hier antwoord op en biedt inzicht in de actuele financiële positie van minima en in de mate waarin het huidige (lokale) beleid een bijdrage daaraan levert.

De centrale onderzoeksvraag valt uiteen in de volgende deelvragen:

- Hoe hoog is de maximale bijdrage van de gemeente en van het Rijk voor minimahuishoudens?
- Hoeveel geld houden minimahuishoudens per maand over (of komen zij tekort) voor het doen van vrije bestedingen?
- Wat is het financiële effect van inkomensverhoging door vanuit de bijstand aan het werk te gaan: is er sprake van een armoedeval?

Opzet van het onderzoek

Voor zes verschillende huishoudtypen met vijf verschillende inkomens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum worden de effecten berekend. Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Voor de vaste uitgaven is uitgegaan van cijfers en normen van het Nibud¹. Voor de andere uitgaven is waar mogelijk gebruikgemaakt van lokale tarieven (zoals huur en waterschapsbelasting). Tenslotte worden de gemeentelijke regelingen omgezet in een maandbedrag. Op de manier ontstaat per huishoudtype een overzicht van de inkomsten en uitgaven per maand.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethodiek nader toegelicht. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de inkomenseffecten van zowel de landelijke als de lokale inkomensondersteunende regelingen beschreven. In hoofdstuk 3 benoemen we de belangrijkste bevindingen. In bijlage 1 staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht.

¹ Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens.

1. Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk schetsen we de onderzoeksmethodiek van de Inkomenseffect Rapportage aan de hand van de verschillende inkomsten en uitgaven die worden onderscheiden.

1.1. Huishoudens en inkomensgrenzen

We berekenen de inkomenseffecten van het lokale en landelijke beleid in 2019 voor de volgende huishoudtypen:

- alleenstaande, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd;
- alleenstaande ouder, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd, twee kinderen (8 en 13 jaar);
- paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd;
- paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd, twee kinderen (8 en 13 jaar);
- alleenstaande, AOW-gerechtigd;
- paar (twee volwassenen), AOW-gerechtigd.

We brengen de inkomenseffecten in beeld voor huishoudens met inkomens van 100, 110, 120, 130 en 140 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Daarnaast berekenen we de inkomenseffecten voor huishoudens die al langer dan drie jaar een inkomen van 100 procent Wsm hebben.

1.2. Inkomsten landelijke regelingen

De inkomsten bestaan uit het netto-inkomen en diverse bijdragen van het Rijk. Specifiek gaat het om de volgende categorieën:

- netto-inkomen inclusief vakantietoeslag;
- bijdrage Rijk:
 - huurtoeslag;
 - zorgtoeslag
 - combinatiekorting;
 - kinderbijslag;
 - kindgebonden budget.

1.3. Inkomsten gemeentelijke minimaregelingen

Onderstaand volgt een overzicht van de gemeentelijke minimaregelingen in 2019.

Tabel 1.3.1 Gemeentelijke minimaregelingen in Ridderkerk

Regeling	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(Maximaal) bedrag
Kwijtschelding lokale heffingen	Tot 100% Wsm	-
Bijzondere bijstand	Tot 110% Wsm	Individuele vergoedingen; Vergoeding 50 procent van het eigen risico tenzij gebruik wordt gemaakt van het pakket CZ Zorg-op-maatpolis AV Extra Uitgebreid of pakket DSW Zorgpolis AV-BAR Top.
Individuele inkomenstoelag	Minimaal 3 jaar tot 110% Wsm	Alleenstaande € 384. Alleenstaande ouder € 492. Paar € 582.
Collectieve zorgverzekering	Tot 130% Wsm	Pakket CZ Zorg-op-maatpolis AV Extra: € 134,33 i.p.v. € 168,30. Pakket CZ Zorg-op-maatpolis AV Extra Uitgebreid: € 154,25 i.p.v. € 209,93. Pakket DSW Zorgpolis AV-BAR Standaard: € 123,75 i.p.v. € 143,25. Pakket DSW Zorgpolis AV-BAR Top: € 147,62 i.p.v. € 188,75.
Meedoen volwassenen	Tot 110% Wsm	€ 150 per volwassene per kalenderjaar.
Meedoen Kindpakket	Tot 110% Wsm	Kinderen 0 t/m 3 jaar: € 200 per kind, per kalenderjaar; Kinderen 4 t/m 11 jaar: € 350 per kind, per kalenderjaar; Kinderen 12 t/m 17 jaar: € 450 per kind, per kalenderjaar.
Meedoen Schoolkosten	Tot 110% Wsm	Brugklasjaar: € 250 per kind; Overige jaren: € 100 per kind, per schooljaar van het voortgezet onderwijs.
Ridderkerkpas	Tot 110% Wsm	Verschillende kortingen op sportieve, culturele en welzijnsactiviteiten.
Gratis openbaar vervoer voor AOW-minima	Tot 110% Wsm	-

In de berekening van de inkomenseffecten worden de volgende regelingen meegenomen:

- kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting;
- de totale korting op de collectieve zorgverzekering
 - minima die niet AOW-gerechtigd zijn: deelname aan pakket CZ Zorg-op-maatpolis AV gemeenten Extra²
 - minima vanaf AOW: deelname aan pakket CZ Zorg-op-maatpolis AV gemeenten Extra uitgebreid, met verzekering eigen risico;
- vergoeding van (de helft) van het eigen risico van de zorgverzekering vanuit de bijzondere bijstand³;
- de individuele inkomenstoelag;
- Meedoen Volwassenen;
- Meedoen Kindpakket;
- Meedoen Schoolkosten;
- Gratis OV voor AOW-minima⁴.

De volgende gemeentelijke regelingen zijn niet meegenomen in het financieel maandoverzicht en de inkomenseffecten:

- Overige vergoedingen/ verstrekkingen vanuit de bijzondere bijstand;
- Meedoen Zwemlessen A, B, C diploma;
- Ridderkerkpas.

Bijzondere bijstand is (op de vergoeding van het eigen risico na) niet opgenomen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven en dit niet maandelijks bij iedereen voorkomt. Ook wordt de Ridderkerkpas niet meegenomen in het financieel overzicht. Met deze pas kunnen minima verschillende kortingen krijgen op sportieve, culturele of welzijnsactiviteiten. Hier is echter vast bedrag aangekoppeld. Hierdoor is het niet in te schatten wat het financieel voordeel is voor de verschillende huishoudens.

1.4. Uitgaven

De uitgaven zijn gecategoriseerd naar:

- vaste lasten. Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Er ligt meestal een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn huur⁵, energiekosten⁶; en verzekeringen;
- reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Er moet in principe een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris en kleding;
- huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur en lokale heffingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op landelijke berekeningen van het Nibud. De normbedragen staan per huishoudtype in het financieel maandoverzicht in de bijlage.

We benadrukken dat het bij alle posten gaat om de basale uitgaven en dat de normbedragen gemiddelden betreffen. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks minder uitgeeft dan de

² Het pakket van de zorgverzekeraar CZ is het meest gekozen pakket in de gemeente Ridderkerk.

³ Minima die gebruikmaken van het meest uitgebreide pakket van de collectieve zorgverzekering hebben geen recht op deze vergoeding omdat in hun pakket het eigen risico is mee verzekerd. In deze rapportage gaan er vanuit dat AOW'ers dit uitgebreide pakket afsluiten, en dus geen recht hebben op deze vergoeding vanuit de bijzondere bijstand. Niet-AOW'ers hebben hier wel recht op.

⁴ Het Nibud rekent een normbedrag van € 11 voor een AOW-gerechtigde voor vervoer.

⁵ We gaan uit van € 545 kale huur per maand voor een alleenstaande en € 600 kale huur per maand voor een meerpersoonshuishouden. Deze bedragen zijn gebaseerd op huurtoeslaggegevens van de Rijksoverheid over de gemeente Ridderkerk.

⁶ Kosten gas en elektriciteit zijn gebaseerd op tarieven van Essent (stroom en gas 3 jaar zeker), de kosten voor water op de tarieven van Vitens. Heffingskortingen zijn in de maandprijs verrekend. Gegevens over het gemiddelde gebruik per huishoudtype zijn afkomstig van het Nibud.

normbedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden minder geld per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven.

1.5. Vrije bestedingen

Het budget dat overblijft is vrij besteedbaar en kan worden uitgeven aan bijvoorbeeld een lidmaatschap voor een (sport)vereniging of de bibliotheek, sociale en recreatieve activiteiten of aan zakgeld voor kinderen. Voor deze vrije bestedingen hanteert het Nibud per huishoudtype eveneens een normbedrag.

1.6. Aannames

Voor de inkomsten en uitgaven doen we de volgende aannames:

- de huishoudens maken van alle regelingen gebruik en ontvangen daarvoor het maximale bedrag;
- iedereen woont in een huurwoning;
- alleenstaande ouders met een inkomen gelijk aan de bijstandsnorm werken niet of zitten in een traject waarbij de kinderopvang wordt vergoed. Alleenstaande ouders met een inkomen boven de bijstandsnorm hebben voor hun jongste kind 40 uur buitenschoolse opvang per maand nodig tegen een tarief van € 7,44 (gemiddelde uurprijs in 2019);
- bij een paar met twee kinderen en een inkomen hoger dan 100 procent Wsm werkt slechts één van beide partners. Anders is het huishoudinkomen hoger. Daarom gaan we er vanuit dat deze huishoudens geen kinderopvang nodig hebben omdat één van beide partners thuis is voor de kinderen;
- huishoudens die (op basis van hun inkomen) geen gebruik kunnen maken van de collectieve zorgverzekering van de gemeente, maken een eigen keuze uit verschillende zorgverzekeraars. Op basis van de meest gekozen pakketten⁷ bij de grootste zeven zorgverzekeraars is daarvoor een gemiddelde prijs berekend van € 143 per polis.

⁷ Een basisverzekering met een aanvullende verzekering waarbij 9 fysiotherapie behandelingen worden verzekerd en een tandartsverzekering.

2. De inkomenseffecten

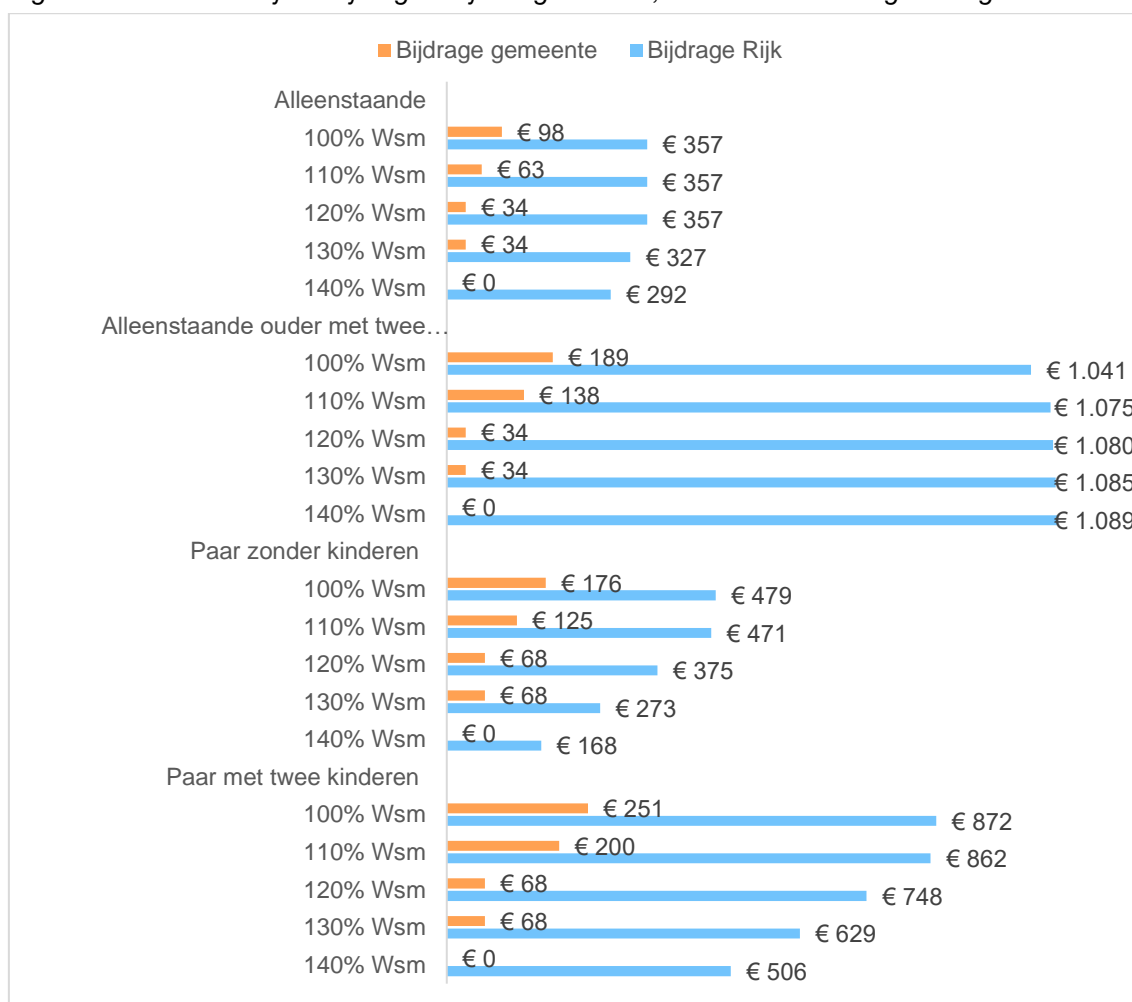
In dit hoofdstuk staan de inkomenseffecten.

2.1. Het effect van het landelijk beleid is groter dan het gemeentelijk beleid

De financiële ondersteuning vanuit het Rijk is veel hoger dan vanuit de gemeente, zoals uit figuur 2.1.1. blijkt. Daarnaast verschilt de vergoeding per huishoudtype: minimahuishoudens met kinderen hebben recht op meer gemeentelijke regelingen dan minimahuishoudens zonder kinderen, waardoor het bedrag dat zij daarvan kunnen ontvangen ook hoger is. Ook krijgen zij vanuit het Rijk extra toeslagen, zoals het kindgebonden budget.

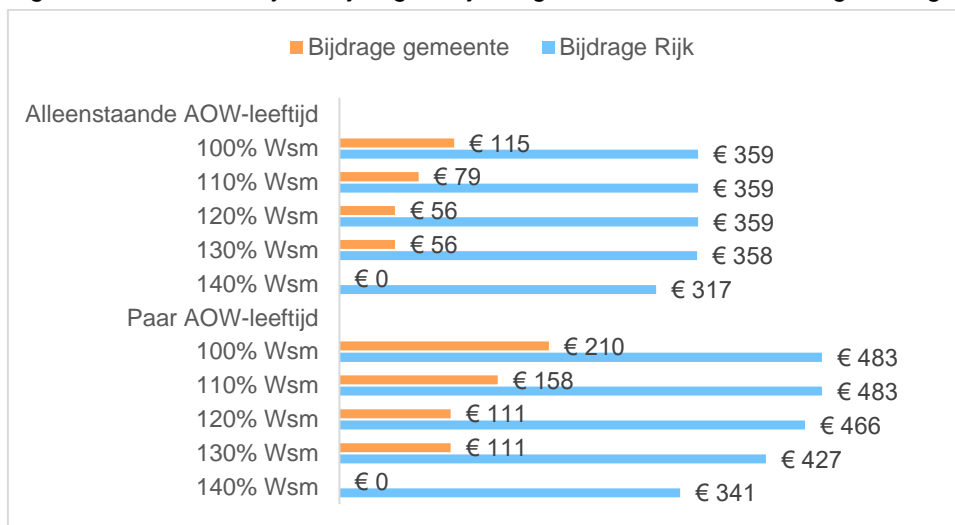
Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt geleidelijk af bij een hoger inkomen, al verschilt deze afname per huishoudtype. Voor meerpersoonshuishoudens loopt dit bedrag sneller terug dan voor alleenstaanden en alleenstaande ouders. Voor alleenstaande ouders neemt dit bedrag zelfs iets toe omdat zij gebruik kunnen maken van de combinatiekorting. Het bedrag aan lokale regelingen vervalt ook geleidelijk, de regelingen kennen immers verschillende inkomensgrenzen.

Figuur 2.1.1. Maandelijks bijdrages Rijk en gemeente, minima niet AOW-gerechtigd⁸

⁸ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, de totale korting op de collectieve zorgverzekering, Meedoen volwassenen, Meedoen kindpakket, Meedoen schoolkosten, gratis reizen met OV en gedeeltelijke vergoeding van het eigen risico vanuit de bijzondere bijstand. De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget, kinderbijslag en eventuele combinatiekortingen.

Figuur 2.1.2. Maandelijke bijdrages Rijk en gemeente, minima AOW-gerechtigd

2.2. De gemeentelijke bijdragen geven meer ruimte voor vrije bestedingen

Alle minimahuishoudens houden door de gemeentelijke regelingen (meer) geld over voor het doen van vrije bestedingen. Dat zijn uitgaven voor bijvoorbeeld lidmaatschap bij een (sport)vereniging, bibliotheek, zakgeld, een dagje weg etc.. Per huishoudtype en inkomen verschilt het bedrag dat ze voor vrije bestedingen overhouden echter aanzienlijk:

- Een alleenstaande ouder met een inkomen tot 110 procent Wsm heeft € 418 per maand voor vrije bestedingen, een paar met twee kinderen van dezelfde leeftijd heeft daar maandelijks € 330 voor;
- Het recht op de minimaregelingen vervalt bij een inkomen boven 110 procent Wsm. In combinatie met de teruglopende bijdrage van het Rijk houden paren met kinderen bij een inkomen tot 120 procent Wsm minder ruimte over voor vrije bestedingen ten opzichte van een inkomen gelijk aan de bijstandssituatie. In paragraaf 2.3 gaan we hier verder op in;
- Bij AOW'ers is het vrij te besteden bedrag voor alleenstaanden nagenoeg even hoog als voor paren. Relatief gezien hebben alleenstaanden daarom meer te besteden dan paren;
- Paren (zonder kinderen en met kinderen) met een bijstandsuitkering hebben zonder gemeentelijke bijdrage geen geld voor het doen van vrije bestedingen.

Het budget dat huishoudens nodig hebben voor, of zullen uitgeven aan vrije bestedingen verschilt per huishoudtype. Een paar met kinderen zal daar meer aan (willen) uitgeven dan een alleenstaande. In bijlage 1 staat per huishoudtype het normbudget voor vrije bestedingen. Uiteraard zal iemand die nauwelijks geld meer over heeft, dat niet per se daar aan besteden.

Tabel 2.2.1 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima niet AOW-gerechtigd

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	> 3 jaar 100% Wsm
Alleenstaande						
Exclusief gemeente	29	131	234	306	406	29
Inclusief gemeente	127	194	268	340	406	159
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
Exclusief gemeente	178	281	388	495	635	178
Inclusief gemeente	366	418	422	529	635	407
Paar zonder kinderen						
Exclusief gemeente	-22	116	166	211	317	-22
Inclusief gemeente	154	241	234	279	317	202
Paar, 2 kinderen						
Exclusief gemeente	-6	130	163	190	278	-6
Inclusief gemeente	245	330	231	258	278	294

Tabel 2.2.2 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima AOW-gerechtigd

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm
Alleenstaande (AOW-leeftijd)					
Exclusief gemeente	97	212	327	441	588
Inclusief gemeente	212	291	383	496	588
Paar (AOW-leeftijd)					
Exclusief gemeente	-21	136	275	392	610
Inclusief gemeente	189	294	387	504	610

2.3. Werken vanuit de bijstand loont in de meeste situaties

Bijstandsgerechtigden die gaan werken tegen een loon van 110, 120, 130 of 140 procent Wsm gaan er bijna altijd in totaal inkomen op vooruit. Dit totaal inkomen bestaat uit het netto-inkomen inclusief vakantietoeslag, toeslagen van het Rijk en de gemeentelijke minimaregelingen⁹.

Een hoger inkomen kan ertoe leiden dat het recht op gemeentelijke regelingen komt te vervallen en het bedrag aan toeslagen van het Rijk afneemt. Met als gevolg dat het huishouden er per saldo niet of slechts in beperkte mate op vooruit gaat. Paren met kinderen krijgen met deze terugval in inkomen te maken, financieel gezien is werken voor deze huishoudens het minst aantrekkelijk¹⁰. Alleenstaanden gaan er relatief het meest op vooruit wanneer zij gaan werken vanuit de bijstand.

Alleenstaanden gaan bij een hoger inkomen er steeds op vooruit.

- Een alleenstaande die vanuit een bijstandssituatie werk aanvaardt waarbij hij tussen 100 en 140 procent van het Wsm verdient, heeft maandelijks meer te besteden. Bij een loon gelijk aan 140 procent Wsm stijgt het totaal inkomen met € 247 (17 procent) per maand ten opzichte van de bijstandssituatie;
- Een alleenstaande krijgt bij een loon gelijk aan 100 tot 120 procent Wsm hetzelfde bedrag aan toeslagen. Bij een inkomen boven 120 procent Wsm loopt de bijdrage van het Rijk terug. Vanaf een inkomen boven 120 procent Wsm loopt de bijdrage van het Rijk

⁹ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, de totale korting op de collectieve zorgverzekering, Meedoen volwassenen, Meedoen kindpakket, Meedoen schoolkosten en gedeeltelijke vergoeding van het eigen risico vanuit de bijzondere bijstand. De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget, kinderbijslag en eventuele combinatiekortingen.

¹⁰ In deze rapportage zijn de financiële effecten berekend voor inkomens van 100 tot 140 procent Wsm. Er kunnen daarom alleen uitspraken worden gedaan over het financieel effect tot 140 procent Wsm.

terug. Dit komt doordat hij dan minder huurtoeslag ontvangt, de zorgtoeslag blijft hetzelfde;

- Een hoger inkomen (tot 140 procent Wsm) zorgt steeds voor een toename aan totaal inkomen, (meer) werken heeft dus financieel voordeel.

Alleenstaande ouders behouden het langst recht op hetzelfde bedrag aan toeslagen.

- Alleenstaande ouders gaan er ten opzichte van de bijstandssituatie op vooruit als ze werk aanvaarden tegen een loon tussen 100 en 140 procent Wsm;
- De landelijke toeslagen lopen niet af, maar er is een lichte stijging. Het bedrag aan huurtoeslag, zorgtoeslag en kindgebonden budget blijft even hoog en bij werkaanvaarding ontvangt hij nog een combinatiekorting;
- Een alleenstaande ouder in de bijstand kan van meerdere minimaregelingen gebruikmaken. Bij een inkomen boven 110 procent vervalt dit recht voor de meeste regelingen. Tot een inkomen tot 130 procent Wsm kan er nog gebruik worden gemaakt van de collectieve zorgverzekering. Hierdoor daalt de gemeentelijke bijdrage van € 189 voor bijstandsgerechtigden, naar € 34 voor alleenstaande ouders met een inkomen boven de 110 procent Wsm en € 0 voor alleenstaande ouders die werk aanvaarden tegen een loon gelijk aan 140 procent Wsm;
- Het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 120 procent Wsm is nagenoeg even hoog als het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 110 procent Wsm. Dit komt omdat het recht op de meeste gemeentelijke regelingen is vervallen. Het totaal inkomen is nog wel steeds hoger dan in de bijstand. Bij een loon gelijk aan 130 en 140 procent Wsm is wel weer sprake van een inkomensstijging.

Paren zonder kinderen hebben € 99 extra aan inkomen bij werkaanvaarding tegen 140 procent Wsm.

- Paren zonder kinderen die vanuit de bijstandssituatie werk aanvaarden tegen een loon gelijk aan 110 tot 140 procent Wsm gaat er op vooruit. Wanneer een van hen werk aanvaardt waarbij hij een loon van 140 procent Wsm verdient, hebben zij maandelijks € 99 (5 procent) meer te besteden;
- De toeslagen van het Rijk lopen geleidelijk terug. Een paar met een bijstandsuitkering ontvangt maandelijks € 479 aan landelijke toeslagen, een paar met een inkomen van 140 procent Wsm ontvangt maandelijks € 168 aan toeslagen. Ook de bijdrage vanuit de gemeentelijke regelingen loopt terug van € 176 per maand in de bijstandssituatie naar € 0 bij een loon gelijk aan 140 procent Wsm;
- Het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 120 procent Wsm is lager dan het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 110 procent Wsm. Tevens is het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 140 procent Wsm lager dan bij een inkomen gelijk aan 130 procent Wsm. Dit komt in beide gevallen doordat de gemeentelijke bijdragen en landelijke toeslagen teruglopen. Het totaal inkomen van een paar zonder kinderen is nog wel hoger dan het totaal inkomen in de bijstandssituatie. Wanneer zij werk aanvaarden gaan ze er nog wel op vooruit ten opzichte van de bijstandssituatie.

Paren met kinderen gaan er enkele procenten op vooruit bij werkaanvaarding en vallen op een gegeven moment zelfs terug in inkomen.

- Paren met twee kinderen gaan er niet altijd ten opzichte van de bijstandssituatie op vooruit als zij gaan werken tegen een hoger loon. Als zij gaan werken tegen een loon gelijk aan 110 en 130 procent Wsm gaan zij er op vooruit, bij een inkomen gelijk aan 120 en 140 procent Wsm hebben zij minder aan totaal inkomen dan in de bijstand;
- De toeslagen vanuit het Rijk lopen snel terug. Het bedrag van landelijke toeslagen daalt bij paren met twee kinderen van € 872 in de bijstandssituatie naar € 506 bij een inkomen gelijk aan 140 procent Wsm;
- In de bijstand is de maximale gemeentelijke bijdrage € 251 per maand en deze loopt af naar € 0 bij een inkomen gelijk aan 140 procent Wsm. Bij een inkomen boven de 110 procent Wsm vervalt het recht op de meeste gemeentelijke regelingen, er kan alleen nog gebruik worden gemaakt van de collectieve zorgverzekering. Het recht op de collectieve zorgverzekering vervalt bij een inkomen hoger dan 130 procent Wsm. Wanneer het recht

op gemeentelijke regelingen deels of volledig komt te vervallen, is het totaal inkomen lager dan de bijstandssituatie.

Tabel 2.3.1 Inkomensvoortgang na werkaanvaarding per huishoudtype

Huishoudtype	Netto inkomen incl. VT	Bijdrage Rijk	Bijdrage gemeente	Totaal inkomen	Vershil tov 100% Wsm (€)	Vershil tov 100% Wsm (%)
Alleenstaande						
100% Wsm	1.026	357	98	1.481		
110% Wsm	1.128	357	63	1.548	+ 67	+ 5%
120% Wsm	1.231	357	34	1.622	+ 141	+ 10%
130% Wsm	1.333	327	34	1.694	+ 213	+ 14%
140% Wsm	1.436	292	0	1.728	+ 247	+ 17%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
100% Wsm	1.026	1041	189	2.255		
110% Wsm	1.128	1075	138	2.341	+ 86	+ 4%
120% Wsm	1.231	1080	34	2.345	+ 89	+ 4%
130% Wsm	1.333	1085	34	2.452	+ 197	+ 9%
140% Wsm	1.436	1089	0	2.525	+ 270	+ 12%
Paar zonder kinderen						
100% Wsm	1.465	479	176	2.120		
110% Wsm	1.612	471	125	2.208	+ 87	+ 4%
120% Wsm	1.758	375	68	2.201	+ 81	+ 4%
130% Wsm	1.905	273	68	2.246	+ 125	+ 6%
140% Wsm	2.051	168	0	2.219	+ 99	+ 5%
Paar, 2 kinderen						
100% Wsm	1.465	872	251	2.588		
110% Wsm	1.612	862	200	2.673	+ 85	+ 3%
120% Wsm	1.758	748	68	2.574	- 14	- 1%
130% Wsm	1.905	629	68	2.601	+ 13	+ 1%
140% Wsm	2.051	506	0	2.557	- 31	- 1%

Met behulp van onderstaande casus, Jan die eerst een bijstandsuitkering heeft en daarna gaat werken, leggen we deze tabel uit.

Voorbeeld Casus tabel 2.3.1

Jan is alleenstaand en krijgt een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 1.026 per maand (dit is inclusief vakantietoelage). Hij heeft maandelijks recht op € 357 aan toeslagen van het Rijk. Voor Jan bestaat dit uit huurtoeslag en zorgtoeslag. Tot slot kan Jan rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 98 per maand. Dit bestaat uit de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, korting op de collectieve zorgverzekering, Meedoen volwassenen en daarnaast kan hij via de bijzondere bijstand 50 procent van het werkelijk uitgegeven eigen risico van de zorgverzekering terug vragen. In totaal heeft Jan een inkomen van € 1.481 per maand.

Als Jan werk krijgt tegen een inkomen van 110 procent Wsm, dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.128 per maand. Hij houdt recht op huurtoeslag en zorgtoeslag en deze bedragen blijven onveranderd, dus € 357 per maand. Het recht op minimaregelingen komt deels te vervallen. Jan heeft alleen nog recht op de korting op de collectieve zorgverzekering, Meedoen volwassenen en de tegemoetkoming voor het eigen risico via de bijzondere bijstand. De gemeentelijke bijdragen zijn samen € 63 per maand. Hij kan geen kwijtschelding meer aanvragen. Het totaal inkomen van Jan is bij een inkomen van 110 procent Wsm € 1.548. Dit is een stijging van € 67 (5 procent) ten opzichte van zijn totaal inkomen bij een bijstandsuitkering.

Wanneer Jan tegen een inkomen van 120 procent Wsm gaat werken, stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.231 per maand. De bijdrage van het Rijk blijft € 357. De gemeentelijke bijdragen zijn bijna volledig komen te vervallen, Jan kan alleen nog gebruikmaken van de korting op de collectieve zorgverzekering; € 34. Het totale inkomen van Jan is € 1.622 per maand. Dit is € 141 (10 procent) meer dan wanneer Jan een bijstandsuitkering heeft.

Als Jan gaat werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.333 per maand. De bijdragen van het Rijk zijn gedaald naar € 327 per maand. Jan ontvangt minder huurtoeslag, maar nog net zoveel zorgtoeslag. De gemeentelijke bijdragen is onveranderd; € 34. Het totale inkomen van Jan is nu € 1.694 per maand, dit is € 213 (14 procent) meer dan toen hij een bijstandsuitkering had.

Tot slot: als Jan gaat werken tegen een inkomen van 140 procent Wsm dan is zijn netto-inkomen € 1.436 per maand. De bijdragen vanuit het Rijk zijn verder gedaald naar € 292. Jan heeft geen recht op gemeentelijke minimaregelingen. Het totale inkomen van Jan is bij een inkomen van 140 procent Wsm € 1.728 per maand. Ten opzichte van toen hij in de bijstand zit is zijn totaal inkomen nu € 247 (17 procent) hoger.

3. Bevindingen

Wat zijn de effecten van het landelijke en lokale beleid op de inkomens van de minima en in welke situatie(s) treedt er een armoedeval op?

Financieel effect

Het bedrag dat minima aan toeslagen van het Rijk kunnen ontvangen is veel hoger dan het bedrag dat ze aan lokale regelingen kunnen ontvangen. Financieel gezien is de invloed van de gemeente daarom kleiner dan van het Rijk. Het bedrag aan landelijke toeslagen neemt, voor de meeste huishoudens, geleidelijk af bij een hoger inkomen. De gemeentelijke regelingen kennen een vaste inkomensgrens. Het recht op de meeste minimaregelingen vervalt bij een inkomen boven 110 procent Wsm.

De gemeentelijke regelingen zorgen er voor dat huishoudens (meer) ruimte overhouden voor het doen van vrije bestedingen. Per huishoudtype en inkomen verschilt het bedrag dat wordt overgehouden wel aanzienlijk. Paren (zonder kinderen en met kinderen) met een bijstandsuitkering hebben zonder gemeentelijke bijdrage geen geld voor het doen van vrije bestedingen.

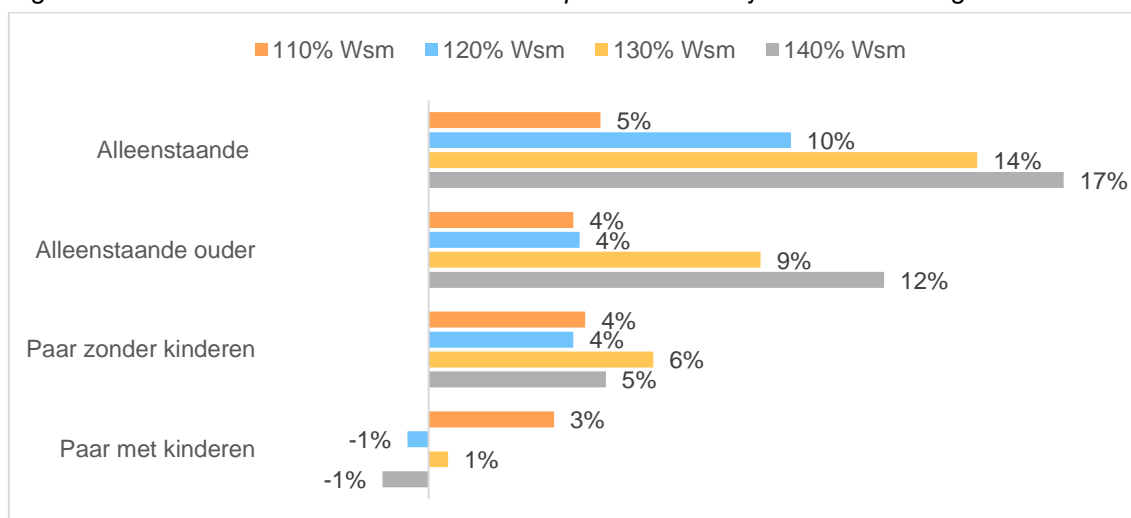
Werken loont meestal

Werken loont in de meeste gevallen: wanneer huishoudens vanuit de bijstand gaan werken tegen een loon gelijk aan 110, 120, 130 of 140 procent Wsm, gaan de meeste minima er in totaal inkomen op vooruit. Maar niet evenredig. Landelijke toeslagen lopen terug en het recht op gemeentelijke regelingen vervalt. Het totaal inkomen bestaat uit netto-inkomen, vakantietoeslag, gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen.

Uitzondering zijn paren met kinderen. Bij een loon gelijk aan 120 of 140 procent Wsm gaan zij er op achteruit ten opzichte van de bijstand. Dit komt doordat de landelijke toeslagen bij paren sneller teruglopen en zij een groter bedrag aan gemeentelijke regelingen verliezen. Voor paren zonder kinderen geldt dat zij een hoger totaal inkomen hebben bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm dan bij een loon gelijk aan 140 procent Wsm. Maar ten opzichte van de bijstand gaan zij er nog wel op vooruit.

Alleenstaanden gaan er bij ieder inkomen relatief gezien het meest op vooruit, maar ook een alleenstaande ouder gaat er bij een hoger loon steeds op vooruit.

Figuur 3.1.1. Groei in totaal inkomen t.o.v. 100 procent Wsm bij werkaanvaarding¹¹

¹¹ De percentages in de grafiek zijn (voor de leesbaarheid) afgerond op hele getallen. Daarom zijn niet alle staven met dezelfde percentages even groot.

Bijlage 1. Financieel maandoverzicht

In deze bijlage staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht. De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen. De bedragen die horen bij de huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven zijn afkomstig van het Nibud.

Tabel B1.1 Alleenstaande zonder kinderen, niet AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten						
Netto inkomen incl VT	1.026	1.128	1.231	1.333	1.436	1.026
<i>Bijdragen Rijk</i>						
Huurtoeslag	258	258	258	228	193	258
Zorgtoeslag	99	99	99	99	99	99
Combinatiekorting	0	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	357	357	357	327	292	357
Totaal inkomsten	1.383	1.485	1.588	1.660	1.728	1.383
Uitgaven						
Huur	520	520	520	520	520	520
Gas, water, elektra	103	103	103	103	103	103
Telefoon, internet en kabel	58	58	58	58	58	58
Gemeentelijke heffingen	36	36	36	36	36	36
(collectieve) zorgverzekering	168	168	168	168	136	168
Overige verzekeringen	20	20	20	20	20	20
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0	0
Vervoer	14	14	14	14	14	14
Reserveringsuitgaven	197	197	197	197	197	197
Huishoudelijke uitgaven	238	238	238	238	238	238
Totaal uitgaven	1.354	1.354	1.354	1.354	1.322	1.354
Budget exclusief regelingen gemeente	29	131	234	306	406	29
Regelingen gemeente						
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	36	0	0	0	0	36
Korting collectieve zorgverzekering	34	34	34	34	0	34
Individuele inkomstenstoeslag	0	0	0	0	0	32
Meedoen Volwassenen	13	13	0	0	0	13
Meedoen Kindpakket	0	0	0	0	0	0
Meedoen Schoolkosten	0	0	0	0	0	0
50% Eigen risico via Bijzondere Bijstand	16	16	0	0	0	16
Totaal regelingen gemeente	98	63	34	34	0	130
Budget inclusief regelingen gemeente	127	194	268	340	406	159
Vrije bestedingen	122	187	187	187	187	122
Restant	5	7	81	153	219	37

Tabel B1.2 Alleenstaande ouder, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)¹²

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten						
Netto inkomen incl VT	1.026	1.128	1.231	1.333	1.436	1.026
<i>Bijdragen Rijk</i>						
Huurtoeslag	287	287	287	287	287	287
Zorgtoeslag	99	99	99	99	99	99
Combinatiekorting	0	34	39	44	48	0
Kinderbijslag	194	194	194	194	194	194
Kindgebonden budget	461	461	461	461	461	461
Totaal bijdragen Rijk	1.041	1.075	1.080	1.085	1.089	1.041
Totaal inkomsten	2.066	2.203	2.311	2.418	2.525	2.066
Uitgaven						
Huur	565	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	198	198	198	198	198	198
Telefoon, internet en kabel	66	66	66	66	66	66
Gemeentelijke heffingen	51	51	51	51	51	51
(collectieve) zorgverzekering	168	168	168	168	136	168
Overige verzekeringen	22	22	22	22	22	22
Onderwijs	39	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	34	34	34	34	0
Vervoer	39	39	39	39	39	39
Reserveringsuitgaven	301	301	301	301	301	301
Huishoudelijke uitgaven	440	440	440	440	440	440
Totaal uitgaven	1.889	1.922	1.922	1.922	1.890	1.889
Budget exclusief regelingen gemeente	178	281	388	495	635	178
Regelingen gemeente						
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	51	0	0	0	0	51
Korting collectieve zorgverzekering	34	34	34	34	0	34
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	0	41
Meedoen Volwassenen	13	13	0	0	0	13
Meedoen Kindpakket	67	67	0	0	0	67
Meedoen Schoolkosten	8	8	0	0	0	8
50% Eigen risico via Bijzondere Bijstand	16	16	0	0	0	16
Totaal regelingen gemeente	189	138	34	34	0	230
Budget inclusief regelingen gemeente	366	418	422	529	635	407
Vrije bestedingen	243	309	309	309	309	243
Restant	123	109	113	220	326	164

¹² Bij de kosten BSO is de tegemoetkoming kinderopvang al verrekend.

Tabel B1.3 Paar, niet AOW-gerechtigd, geen kinderen

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten						
Netto inkomen incl VT	1.465	1.612	1.758	1.905	2.051	1.465
<i>Bijdragen Rijk</i>						
Huurtoeslag	287	283	222	155	85	287
Zorgtoeslag	192	188	153	118	83	192
Combinatiekorting	0	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	479	471	375	273	168	479
Totaal inkomsten	1.944	2.083	2.133	2.178	2.219	1.944
Uitgaven						
Huur	565	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	153	153	153	153	153	153
Telefoon, internet en kabel	66	66	66	66	66	66
Gemeentelijke heffingen	51	51	51	51	51	51
(collectieve) zorgverzekering	337	337	337	337	273	337
Overige verzekeringen	28	28	29	28	28	28
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0	0
Vervoer	28	28	28	28	28	28
Reserveringsuitgaven	310	310	310	310	310	310
Huishoudelijke uitgaven	429	429	429	429	429	429
Totaal uitgaven	1.966	1.966	1.967	1.966	1.902	1.966
Budget exclusief regelingen gemeente	-22	116	166	211	317	-22
Regelingen gemeente						
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	51	0	0	0	0	51
Korting collectieve zorgverzekering	68	68	68	68	0	68
Individuele inkomstenstoelage	0	0	0	0	0	49
Meedoen Volwassenen	25	25	0	0	0	25
Meedoen Kindpakket	0	0	0	0	0	0
Meedoen Schoolkosten	0	0	0	0	0	0
50% Eigen risico via Bijzondere Bijstand	32	32	0	0	0	32
Totaal regelingen gemeente	176	125	68	68	0	225
Budget inclusief regelingen gemeente	154	241	234	279	317	202
Vrije bestedingen	182	248	248	248	248	182
Restant	-28	-7	-14	31	69	20

Tabel B1.4 Paar, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten						
Netto inkomen incl VT	1.465	1.612	1.758	1.905	2.051	1.465
<i>Bijdragen Rijk</i>						
Huurtoeslag	287	283	222	155	85	287
Zorgtoeslag	192	188	153	118	83	192
Combinatiekorting	0	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	194	194	194	194	194	194
Kindgebonden budget	199	197	179	162	144	199
Totaal bijdragen Rijk	872	862	748	629	506	872
Totaal inkomsten	2.337	2.473	2.506	2.533	2.557	2.337
Uitgaven						
Huur	565	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	236	236	236	236	236	236
Telefoon, internet en kabel	74	74	74	74	74	74
Gemeentelijke heffingen	51	51	51	51	51	51
(collectieve) zorgverzekering	337	337	337	337	273	337
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29	29
Onderwijs	39	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	0	0	0	0	0
Vervoer	53	53	53	53	53	53
Reserveringsuitgaven	410	410	410	410	410	410
Huishoudelijke uitgaven	550	550	550	550	550	550
Totaal uitgaven	2.343	2.343	2.343	2.343	2.279	2.343
Budget exclusief regelingen gemeente	-6	130	163	190	278	-6
Regelingen gemeente						
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	51	0	0	0	0	51
Korting collectieve zorgverzekering	68	68	68	68	0	68
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	0	49
Meedoen Volwassenen	25	25	0	0	0	25
Meedoen Kindpakket	67	67	0	0	0	67
Meedoen Schoolkosten	8	8	0	0	0	8
50% Eigen risico via Bijzondere Bijstand	32	32	0	0	0	32
Totaal regelingen gemeente	251	200	68	68	0	300
Budget inclusief regelingen gemeente	245	330	231	258	278	294
Vrije bestedingen	303	369	369	369	369	303
Restant	-58	-39	-138	-111	-91	-9

Tabel B1.5 Alleenstaande, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten						
Netto inkomen incl VT	1.148	1.263	1.377	1.492	1.607	1.148
<i>Bijdragen Rijk</i>						
Huurtoeslag	260	260	260	259	218	260
Zorgtoeslag	99	99	99	99	99	99
Combinatiekorting	0	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	359	359	359	358	317	359
Totaal inkomsten	1.507	1.622	1.736	1.850	1.924	1.507
Uitgaven						
Huur	520	520	520	520	520	520
Gas, water, elektra	127	127	127	127	127	127
Telefoon, internet en kabel	58	58	58	58	58	58
Gemeentelijke heffingen	36	36	36	36	36	36
(collectieve) zorgverzekering	210	210	210	210	136	210
Overige verzekeringen	13	13	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0	0
Vervoer	11	11	11	11	11	11
Reserveringsuitgaven	197	197	197	197	197	197
Huishoudelijke uitgaven	238	238	238	238	238	238
Totaal uitgaven	1.409	1.409	1.409	1.409	1.336	1.409
Budget exclusief regelingen gemeente	97	212	327	441	588	97
Regelingen gemeente						
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	36	0	0	0	0	36
Korting collectieve zorgverzekering	56	56	56	56	0	56
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	0	0
Meedoen Volwassenen	13	13	0	0	0	13
Meedoen Kindpakket	0	0	0	0	0	0
Meedoen Schoolkosten	0	0	0	0	0	0
50% Eigen risico via Bijzondere Bijstand	0	0	0	0	0	0
Gratis openbaar vervoer AOW-gerechtigden	11	11	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	115	79	56	56	0	104
Budget inclusief regelingen gemeente	212	291	383	496	588	201
Vrije bestedingen	117	117	117	117	117	117
Restant	95	174	266	379	471	84

Tabel B1.6 Paar, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	140% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten						
Netto inkomen incl VT	1.563	1.720	1.876	2.032	2.189	1.563
<i>Bijdragen Rijk</i>						
Huurtoeslag	291	291	291	276	217	291
Zorgtoeslag	192	192	175	151	124	192
Combinatiekorting	0	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	483	483	466	427	341	483
Totaal inkomsten	2.046	2.203	2.342	2.459	2.530	2.046
Uitgaven						
Huur	565	565	565	565	565	565
Gas, water, elektra	188	188	188	188	188	188
Telefoon, internet en kabel	66	66	66	66	66	66
Gemeentelijke heffingen	51	51	51	51	51	51
(collectieve) zorgverzekering	420	420	420	420	273	420
Overige verzekeringen	16	16	16	16	16	16
Onderwijs	0	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0	0
Vervoer	22	22	22	22	22	22
Reserveringsuitgaven	310	310	310	310	310	310
Huishoudelijke uitgaven	429	429	429	429	429	429
Totaal uitgaven	2.067	2.067	2.067	2.067	1.920	2.067
Budget exclusief regelingen gemeente	-21	136	275	392	610	-21
Regelingen gemeente						
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	51	0	0	0	0	51
Korting collectieve zorgverzekering	111	111	111	111	0	111
Individuele inkomstenstoelage	0	0	0	0	0	0
Meedoen Volwassenen	25	25	0	0	0	25
Meedoen Kindpakket	0	0	0	0	0	0
Meedoen Schoolkosten	0	0	0	0	0	0
50% Eigen risico via Bijzondere Bijstand	0	0	0	0	0	0
Gratis openbaar vervoer AOW-gerechtigden	22	22	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	210	158	111	111	0	188
Budget inclusief regelingen gemeente	189	294	387	504	610	167
Vrije bestedingen	215	215	215	215	215	215
Restant	-26	79	172	289	395	-48